

เอกสารประกอบการสอนวิชา 110206 Human Anatomy and Physiology

เรื่อง กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของระบบปกคลุมร่างกายมนุษย์

(Human Anatomy and Physiology of Integumentary System)

ดร.รุ่งฤดี ศรีสวัสดิ์

สาขาวิชาชีววิทยา

สำนักวิชาวิทยาศาสตร์

Outline

- ส่วนประกอบของระบบปกคลุมร่างกาย
- ผิวหนัง
  - หนังกำพร้า
  - หนังแท้
- ส่วนที่เจริญมาจากผิวหนัง
  - ผมหรือขน
  - เล็บ
  - ต่อมต่างๆ
- การซ่อมแซมบาดแผล
- แผลไหม้
- การชราภาพของผิวหนัง

● ระบบปกคลุมร่างกาย

เป็นอวัยวะที่ปกคลุมส่วนนอกของร่างกาย

ประกอบด้วย

- ผิวหนัง (skin หรือ integument)
- ส่วนที่เจริญมาจากผิวหนัง (Derivatives of skin) ได้แก่ ผมหรือขน (hair) เล็บ (nail) และต่อมต่างๆ (skin glands) ได้แก่ ต่อมเหงื่อ (sweat gland) และต่อมไขมัน (sebaceous gland)

I. ผิวหนัง (skin)

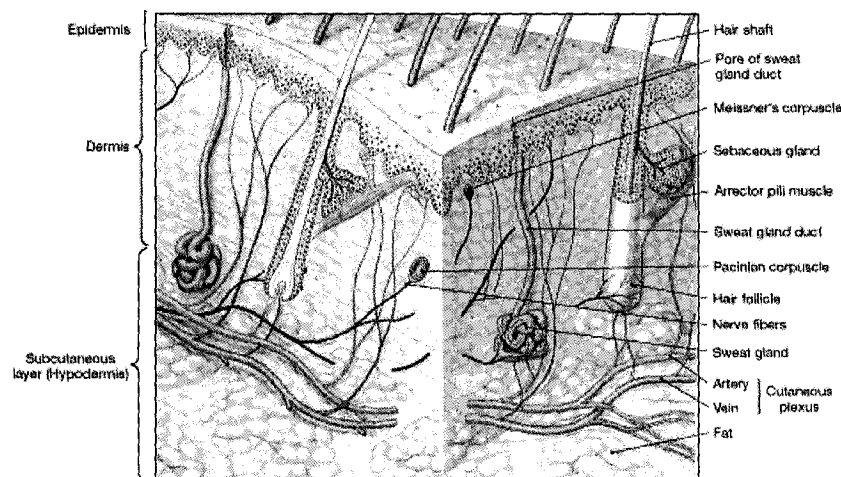
- เป็นอวัยวะที่ใหญ่ที่สุดในร่างกาย
พื้นที่ประมาณ 1.6 – 1.9 ตารางเมตรในผู้ใหญ่
หนักประมาณ 16 % ของน้ำหนักตัว
- ถูกจัดเป็น cutaneous membrane
- ประกอบด้วย 2 ชั้น คือ

หนังกำพร้า (epidermis) ซึ่งเป็นชั้นของ epithelium ที่อยู่ด้านนอกสุด

หนังแท้ (dermis) ซึ่งเป็นชั้นของ connective tissue อยู่ใต้ epidermis

ทั้งสองชั้นเชื่อมติดกันด้วย dermal-epidermal junction

ใต้ dermis จะพบชั้นใต้ผิวหนัง (subcutaneous layer หรือ superficial fascia หรือ hypodermis) เป็นชั้นของเนื้อเยื่อเกี่ยวพันชนิด loose connective tissue เชื่อม dermis กับเนื้อเยื่อและโครงสร้างใต้ dermis ซึ่งชั้นนี้ไม่ถือว่าเป็นส่วนของผิวหนัง

● **FIGURE 5-1 Components of the Integumentary System.** Relationships among the major components of the integumentary system (with the exception of nails, shown in Figure 5-10).

รูปที่ 1 ภาพแสดงองค์ประกอบของระบบปกคลุมร่างกาย

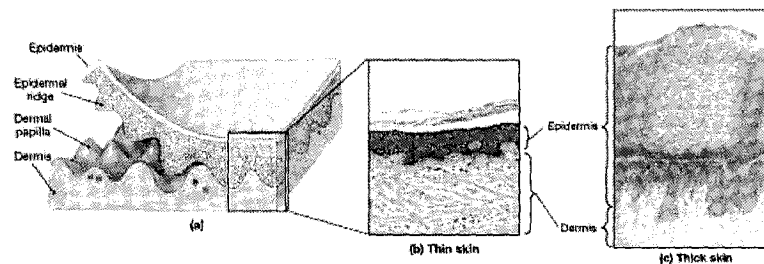
- ผิวหนังมี 2 ลักษณะคือ

1. ผิวหนังชนิดบาง (Thin skin) หนาประมาณ 1-3 มิลลิเมตร

จะปกคลุมส่วนนอกของร่างกายเกือบทั้งหมด จะมี epidermis ที่บาง ส่วนชั้น dermis นั้นจะหนาแตกต่างกันไป จะพบ hair follicles, arrector pili muscle, ต่อมไขมันและต่อมเหงื่อ

2. ผิวหนังชนิดหนา (Thick skin) หนาประมาณ 4-5 มิลลิเมตร

พบบริเวณส้นเท้า (sole) และฝ่ามือ (palm) จะมี Epidermis ที่หนามีการแบ่งชั้นของ epidermis ที่ชัดเจน จะไม่พบ hair follicles, arrector pili muscle และต่อมไขมัน แต่จะพบต่อมเหงื่อ

รูปที่ 2 (a) การจัดเรียงตัวแบบพื้นฐานของ epidermis โดยสัดส่วนของแต่ละชั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละบริเวณของร่างกาย (b) Thin Skin และ (c) Thick skin

1. หนังกำพร้า (epidermis)

- keratinized stratified squamous epithelium

- cell types: keratinocyte พบประมาณ 90% ของเซลล์ทั้งหมด เป็นเซลล์ที่สร้างโปรตีน keratin

malanocyte พบประมาณ 5% เป็นเซลล์ที่สร้างเม็ดสี (pigment)

- ช่วยในการเกิดสีผิว
- กรองแสง UV

Langerhans cell สร้างจากไขกระดูก

- immune response

- Cell layers ประกอบด้วย 5 ชั้น จากนอกสู่ใน ดังนี้

Stratum corneum (horny layer)

ชั้นของ cell แบบๆ ที่ตายแล้ว ซึ่งถูกบรรจุด้วย keratin (barrier area) ซึ่งเป็น โปรตีนที่ต้านการซึมผ่านของน้ำ เซลล์เหล่านี้จะหลุดลอกออกไป และถูกสร้างแทนที่ด้วยเซลล์จากชั้นที่อยู่ใต้ลงไป จำนวนชั้นของเซลล์มากน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับตำแหน่งของผิวหนังนั้น ๆ ใน thin skin จะพบเซลล์ชั้นนี้เพียงเล็กน้อย

Stratum lucidum (clear layer)

เป็นแถวของเซลล์แบนๆ ที่บรรจุด้วย eleiden ซึ่งเป็น keratin precursor ประมาณ 2-3 ชั้น ซึ่งจะมองเห็นเป็นแถบใสๆ (clear zone) จะพบเฉพาะใน thick skin จะไม่พบชั้นนี้ใน thin skin

Stratum granulosum (granular layer)

เป็นแถวของเซลล์แบนๆ ซึ่งถูกบรรจุด้วย keratohyalin granules 3-5 ชั้น ใน thin skin จะพบเพียงชั้นเดียว ลักษณะที่เห็นเด่น คือ ภายใน cytoplasm จะไม่พบ nucleus แต่จะเต็มไปด้วย granules สีดำ (keratohyalin granules)

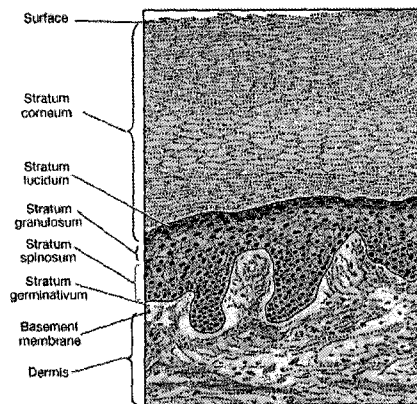
Stratum spinosum (spiny layer)

เป็นแถวของเซลล์ที่มีหลายด้าน (polyhedral) ประมาณ 8-10 ชั้น เซลล์มีปริมาณ RNA ที่สูง จะพบ Langerhans cell

Stratum basale (base layer) หรือ Stratum Germinativum

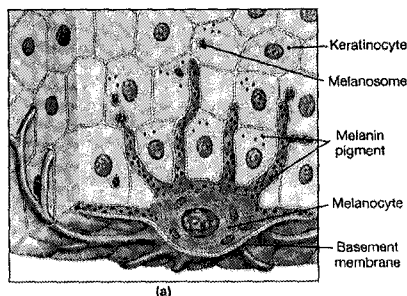
เป็นชั้นเดียวของ cuboidal cells ไปจนถึง columnar cells ซึ่งมีการแบ่งตัวอย่างต่อเนื่อง แล้วเคลื่อนย้ายไปสู่ชั้นถัดไป ชั้นนี้จะอยู่ติดกับ dermis ในชั้นนี้จะพบ

- Merkel discs ซึ่งมีความไวต่อการสัมผัสจะพบในผิวหนังบริเวณที่ปราศจากขน
- Melanocyte ทำหน้าที่สร้าง melanin
- stem cells ซึ่งจะสร้าง Keratinocyte, oil glands, sweat glands และ hair follicle

FIGURE 5-3 The Structure of the Epidermis. A portion of the epidermis in thick skin, showing the major stratified layers of epidermal cells. (LM $\times$ 210)

รูปที่ 3 โครงสร้างของ epidermis ใน thick skin ซึ่งจะพบทั้ง 5 ชั้นของเซลล์

FIGURE 5-4 Melanocytes. (a) The location and orientation of melanocytes in the stratum germinativum of a black person.

รูปที่ 4 ตำแหน่งและการเรียงตัวของ melanocytes ในชั้น germinativum ของคนผิวดำ

2. หนังแท้ (dermis) “TRUE SKIN”

- อยู่ใต้ epidermis และหนากว่า
- สร้างความแข็งแรงให้กับผิวหนัง
- เป็นแหล่งเก็บสะสมน้ำและ electrolytes
- มักจะพบ sensory receptor ชนิดพิเศษ, muscle fiber, hair follicle, ต่อมเหงื่อ, ต่อมไขมัน และเส้นเลือด
- มีเส้นเลือดมาหล่อเลี้ยงมากทำหน้าที่ในการควบคุมอุณหภูมิร่างกาย (Temperature regulation)

หนังแท้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชั้น คือ

Papillary layer

- เป็น areolar connective tissue ที่ประกอบด้วย elastic fibers
- พบ **dermal papillae** ซึ่งยื่นไปสู่ epidermis มีลักษณะคล้ายนิ้ว บาง papilla จะล้อมรอบด้วยเส้นเลือดฝอย (capillaries) และบาง papilla จะพบ Meissner's corpuscle (corpuscles of touch) ซึ่งเป็นปลายประสาท (nerve ending) ที่ไวต่อการสัมผัส

Reticular layer

- ชั้นนี้อยู่ส่วนล่างของ dermis
- เป็น dense irregular connective tissue ช่องว่างระหว่างเส้นใยจะถูกแทรกโดย hair follicles, ต่อมไขมัน, arrector pili muscle, ต่อมเหงื่อ, เส้นเลือดและเส้นประสาท นอกจากนี้ยังพบ Pacinian corpuscles (lamellated corpuscles) ซึ่งเป็นปลายประสาทที่ไวต่อความกดดัน
- สร้างความแข็งแรงในผิวหนังร่วมกับความยืดหยุ่นและความสามารถในการขยาย

สีผิว (Skin color)

การเกิดสีผิวจะขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย คือ

1. ส่วนประกอบของเม็ดสี (pigment) และความเข้มข้น

- **melanin** เป็นตัวกำหนดสีผิว ส่วนใหญ่พบใน epidermis จะสร้างจาก tyrosine โดย melanocyte

Albinism เป็นความผิดปกติที่ไม่มี melanin ตั้งแต่กำเนิดซึ่งเกิดจากการมี mutant gene ที่ทำให้ไม่สามารถสร้าง Tyrosinase ได้

- **Carotene** ก็ทำให้เกิดสีผิวได้เช่นกัน พบใน dermis

2. blood supply

สีผิวเปลี่ยนไปจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงของ blood flow ที่มาสู่ผิวหนังและปริมาณของ unoxygenated hemoglobin

hemoglobin พบใน RBC ภายใน capillaries

melanin : brown, yellow-brown or black pigment

carotene : orange-yellow pigment

hemoglobin : red, pink hue

หน้าที่ของผิวหนัง

- การป้องกัน (Protection) จาก
  - dehydration
  - microorganism
  - แสง UV
  - mechanical trauma
- การขับถ่าย (excretion) - น้ำ
  - urea / ammonia / uric acid
- การรับสัมผัส (Sensation) - somatic sensory receptors: ความกดดัน, สัมผัส, อุณหภูมิ, ความเจ็บปวด เป็นต้น
- การสังเคราะห์ (Synthesis) - steroid
  - vitamin D
- ภูมิคุ้มกัน (Immunity)
- การเก็บสะสมสารอาหาร (Storage of nutrients)
- การเคลื่อนที่โดยไม่ได้รับบาดเจ็บ (Movement without injury)
- การรักษาภาวะสมดุลของอุณหภูมิร่างกาย (Homeostasis of body temperature)

การที่จะสามารถรักษาภาวะสมดุลของอุณหภูมิร่างกายได้นั้น การสร้างความร้อน (heat production) จะต้องเท่ากับการสูญเสียความร้อน (heat loss) ผิวหนังทำหน้าที่ในกระบวนการนี้

การสร้างความร้อน (heat production)

- โดยขบวนการ Metabolism ของอาหาร
  - กล้ามเนื้อลายและตับ (Liver) เป็นเนื้อเยื่อที่ active ที่สุด จะมี Metabolism มากที่สุด ดังนั้นจึงผลิตความร้อนมากกว่าเนื้อเยื่อชนิดอื่น
- ประมาณงานของ muscular work เป็นตัวการสำคัญในการเกิด heat
  - exercise and shivering - heat production สูง
  - metabolism สูง

- sleep
- metabolism ต่ำ
- heat production ต่ำ

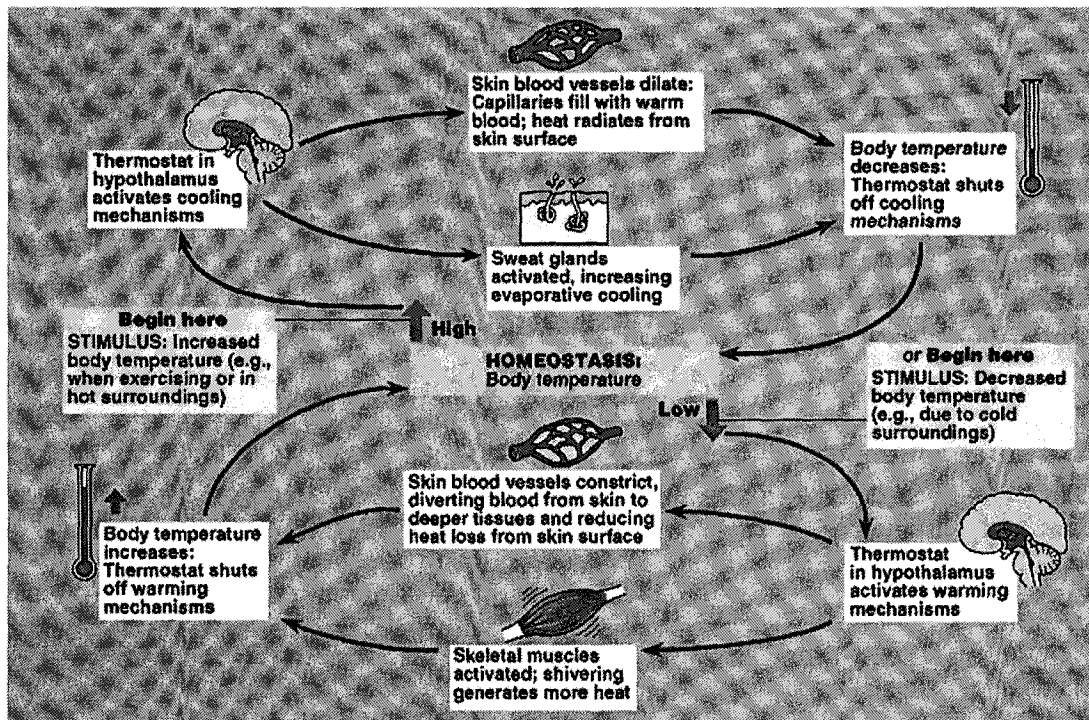
การสูญเสียความร้อน (heat loss)

80% เกิดที่ skin อีก 20% เกิดผ่าน mucosa ของ respiratory digestive และ urinary tracts

- การระเหย (Evaporation) สูญเสียความร้อนในภาวะสิ่งแวดล้อมอุณหภูมิสูง
- การแผ่รังสี (Radiation) สูญเสียความร้อนในภาวะสิ่งแวดล้อมมีอุณหภูมิต่ำ
- การนำ (Conduction) สูญเสียความร้อนน้อยมาก
- การพา (Convection) สูญเสียความร้อนน้อยมาก

การควบคุมภาวะสมดุลของการสูญเสียความร้อน (Homeostasis regulation of heat loss)

- Heat loss ที่ผิวหนังถูกควบคุมโดย negative – feed back loop
- Receptor ใน hypothalamus จะเป็นตัวคอยตรวจอุณหภูมิภายในร่างกาย
- ถ้าอุณหภูมิร่างกายเพิ่มขึ้น hypothalamus จะส่งสัญญาณประสาทไปยังต่อมเหงื่อ และเส้นเลือดของผิวหนัง
- hypothalamus จะทำงานอย่างต่อเนื่องจนกว่าอุณหภูมิร่างกายจะเข้าสู่ภาวะปกติ

Copyright © Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

รูปที่ 5 การควบคุมภาวะสมดุลของการสูญเสียความร้อน

II. ส่วนที่เจริญมาจากผิวหนัง (Derivatives of skin)

1. เส้นผม หรือ ขน (hair)

พบได้ทั่วร่างกาย ยกเว้น ฝ่ามือ (palm) และฝ่าเท้า (sole) และในบริเวณเล็ก ๆ เช่น ริมฝีปาก (Lips) หัวนม (nipples) และบาง area ของอวัยวะสืบพันธุ์ (genitalia)

เส้นผมประกอบด้วยแถวของ keratinized cell ที่ตายแล้ว

- **hair shaft** ส่วนของผมที่โผล่พ้นผิวหนัง โดยเริ่มจากจุดสิ้นสุดของ hair root ไปจนถึงปลายเส้นผม

- **hair root** ส่วนของผมอยู่ในผิวหนัง โดยเริ่มจาก hair bulb ไปสิ้นสุดที่ตำแหน่งที่การเรียงตัวของเส้นผมสมบูรณ์ โดยปกติจะประมาณครึ่งทางของ skin surface

ส่วนล่างสุดของผมจะพบกระเปาะของ **hair bulb** ส่วนปลายสุดของ hair bulb จะพบส่วนที่เป็นรอยหยักขึ้นมาเป็นรูปโดมเรียก **dermal papillae of hair** ภายในเป็น connective tissue ที่มีหลอดเลือดและเส้นประสาท dermal papilla จะถูกล้อมรอบโดย epithelial cell

Hair shaft ของผมเส้นหนา (coarse hair) ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- **Medulla** ส่วนในสุดของ hair

มีหลายชั้นของเซลล์รูปทรงหลายด้าน (polyhedral) ซึ่งจะมีเม็ดสี (pigment) และโพรงอากาศจะไม่พบในผมเส้นบาง ๆ (fine hair)

ประกอบด้วย flexible soft keratin

- **Cortex**

หลายชั้นของเซลล์สีดำรอบ ๆ medulla ซึ่งจะมีเม็ดสี (pigment) ในผมดำ และเกือบจะเป็นอากาศทั้งหมดในผมขาว

ประกอบด้วย hard keratin โดยที่สีผมเกิดจากปริมาณ melanin ในชั้นนี้

- **Cuticle of the hair** ส่วนนอกสุดของ hair

เป็นชั้นของ hard keratin ที่เคลือบ hair

ประกอบด้วยชั้นเดียวของ keratinized cell แบบ ๆ ที่เรียงกันคล้ายหลังคาบ้าน

Hair root ก็จะพบส่วนประกอบทั้งสามที่กล่าวมาข้างต้นเช่นกัน

Hair follicles

hair follicle ซึ่งเป็นอวัยวะที่ซับซ้อน โดยจะยื่นจาก epidermal surface ไปยัง dermis ส่วนปลายของ hair follicle จะขยายเพื่อสร้าง hair bulb

โครงสร้างของ hair follicles

- Epithelial root sheath

เจริญมาจากการ invagination ของ epidermis ประกอบด้วย

- Internal root sheath

ชั้นนี้จะหุ้ม hair root และส่วนที่สึกของ hair shaft ซึ่งจะอยู่ติดกับ cuticle of the hair cell เซลล์ชั้นนี้มาจาก hair matrix ปรากฏเป็น 3 แถวของเซลล์

ชั้นนี้จะไม่พบตลอดความยาวของ follicle โดยเริ่มต้นที่ hair bulb สิ้นสุดที่ระดับท่อของต่อมน้ำมันที่เข้าสู่ hair follicle

- External root sheath

เป็นส่วนต่อเนื่องของ epidermis (ชั้น stratum germinativum และ stratum spinosum) ลงมา ดังนั้นตอนต้น ๆ ของผมเท่านั้นที่จะเห็นเป็นหลายชั้นของ columnar cell แต่พอบริเวณฐานของ hair bulb จะเห็นเป็นเซลล์ชั้นเดียว (stratum germinativum) ซึ่งบางที่แยกจาก hair matrix

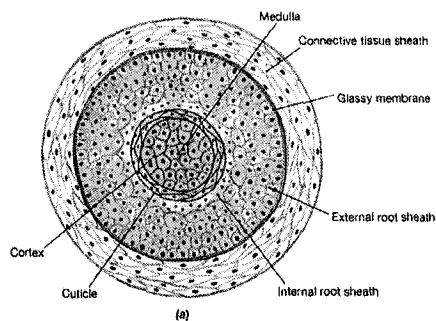
ชั้นนี้จะมีความยาวตั้งแต่ skin surface ไปจนถึง hair matrix

- Connective tissue sheath

เป็นชั้นของ Connective tissue ที่อยู่รอบนอกสุด ซึ่งเป็นส่วนต่อเนื่องมาจาก dermis ของผิวหนัง

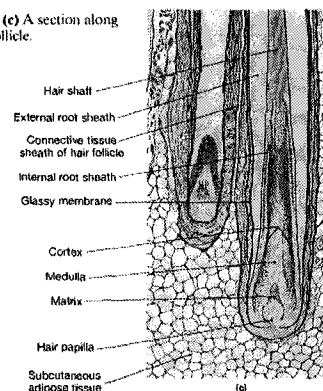
hair follicle และ hair พัฒนามาจาก epidermis

stratum germinativum จะสร้าง ชั้นในสุดของ follicle และ germinal matrix ที่อยู่ ส่วนล่างของ follicle

• FIGURE 5-7 Hair Follicles. (a) A cross section through a hair follicle.

• FIGURE 5-7 Hair Follicles. (c) A section along the longitudinal axis of a hair follicle.

รูปที่ 6 ภาพตัดขวางและตามยาวของ hair follicles

Hair matrix (Germinal matrix)

เป็น columnar cell ชั้นเดียวที่อยู่รอบ ๆ dermal papilla เป็น undifferentiated cell จะแบ่งตัวเป็น differentiated cell ปรากฏอยู่ที่ hair bulb

Cell ของ germinal matrix จะรับผิดชอบในการสร้าง hair shaft โดยเซลล์ที่ได้จากการแบ่งตัวจะถูกดันขึ้นสู่ follicle และกลายเป็น keratinized cell เพื่อจะสร้างเป็น hair

สีผม (hair color)

เป็นผลจากปริมาณของ melanin ที่แตกต่างกันไปใน cortex of hair

Brown or Black hair: Melanin ใน Cortex ของ hair shaft จำนวนมาก

Blonde hair: มีปริมาณ melanin ตกตะกอนอยู่ปานกลาง

Red hair: Iron pigment (trichosiderin)

Gray hair (unpigmented hair หรือ white hair): ขาด melanin จะพบ air ใน medulla

หน้าที่ของผมหรือขน

1. Insulation
2. Protection
3. Sensory Function

การเจริญเติบโตของผม

มีช่วงที่เจริญ สลับกับช่วงพัก เส้นผมจะยาวประมาณ 5 นิ้วต่อปี

ในผู้ใหญ่ ผมจะร่วงวันละ 50 เส้น ถ้าเกิน 100 เส้นต่อวัน ต้องมีบางอย่างผิดปกติ

Arrector pili muscle (smooth muscle bundle)

เป็นกล้ามเนื้อเรียบที่ปลายด้านหนึ่งของ muscle bundle นี้จะยึดติดกับ dermal papillae ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งจะยึดติดกับ sheath of hair follicle

มักจะปรากฏวางตัวอยู่ใต้ต่อมน้ำมัน

เมื่อหดตัวจะทำให้ hair ถูกดึงตั้งตรง อากาขนลุก

จะหดตัวเมื่อเครียด หนาว มีอารมณ์และกลัว

2. ต่อมต่าง ๆ ของผิวหนัง (Skin glands)

ผิวหนังประกอบด้วย exocrine glands 2 ชนิดคือ

- ต่อมเหงื่อ (sweat gland) มี 2 แบบ คือ Eccrine และ Apocrine sweat glands
- ต่อมไขมัน (sebaceous gland)

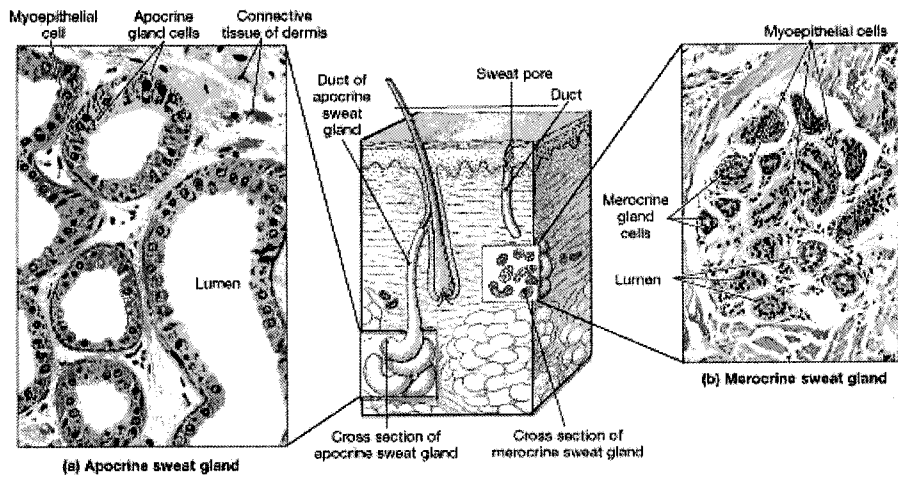
a. ต่อมเหงื่อประเภท Eccrine sweat gland หรือ Merocrine sweat gland

- หน้าที่**
- ควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย
  - การขับถ่ายพวก nitrogenous waste product
- ตำแหน่ง**
- ทั่วไปบนพื้นผิวของร่างกาย
  - ส่วนที่ทำหน้าที่ในการคัดหลั่ง (secretory portion) จะอยู่ใน dermis ลึก ๆ และ hypodermis
- ท่อจะยื่นไปสู่ผิวบนของ epidermis
- จุดกำเนิด**
- เกิดจากการเว้าเข้าไป (invagination) ของ epidermis
- โครงสร้าง**
- simple or branched, coiled tubular gland
- เซลล์**
1. Secretory
    - clear cells
    - dark cells
  2. Myoepithelial cell มีความสัมพันธ์กับ secretory portion
  3. Duct cells
    - stratified cuboidal epithelium
    - สร้าง long, spiral-shaped duct
    - สิ้นสุดที่ฐานของ epidermis
    - ท่อทะลุผ่าน epidermis จะสร้างจาก keratinocytes

b. ต่อมเหงื่อประเภท Apocrine sweat gland

- หน้าที่**
- สร้าง pheromone
- ตำแหน่ง**
- สัมพันธ์กับ hair follicle ของรักแร้ (axilla), areolae of breast และ pubic region
- จุดกำเนิด**
- external root sheath
- โครงสร้าง**
- simple, coiled tubular gland
- เซลล์**
1. Secretory cells
  2. Myoepithelial cells สัมพันธ์กับ secretory portion
  3. Duct cells

- stratified cuboidal epithelium
- สร้างท่อตรงสั้น ๆ สิ้นสุดที่ hair follicle

รูปที่ 7 ต่อมเหงื่อ (sweat gland) (a) Apocrine sweat gland (b) Merocrine sweat gland

ต่อมน้ำมัน (Sebaceous gland) หรือ Oil gland

หน้าที่

- หลั่ง Sebum ซึ่งเป็น oily substance ที่รักษาให้ hair และผิวหนังนุ่ม และมัน
- ป้องกันการสูญเสียน้ำที่มากเกินไปจากผิวหนัง
- ส่วนประกอบของไขมันมีฤทธิ์ต้านเชื้อรา (antifungal activity)

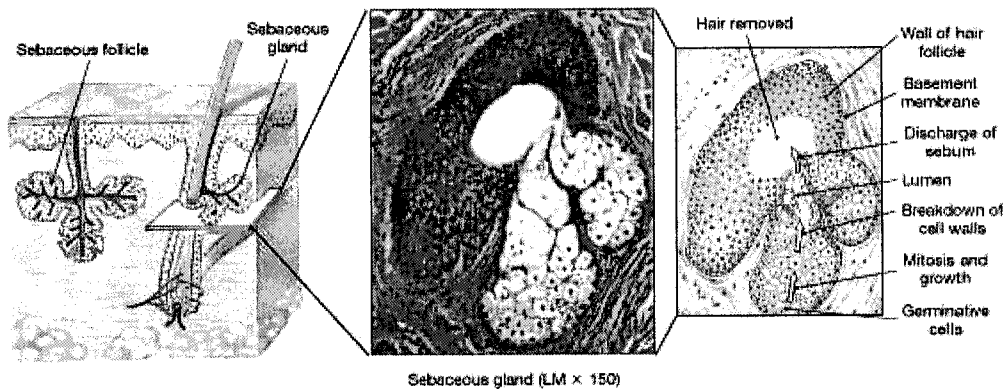
ตำแหน่ง

- พบใน dermis ยกเว้นที่ ฝ่ามือ และส้นเท้า

โครงสร้าง

- simple branched gland cell อยู่เป็นกลุ่มคล้ายผลองุ่น

note: การหลั่ง sebum จะเพิ่มขึ้นในวัยรุ่นหนุ่มสาว ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดสิว (pimple) และสิหัวดำ (black head)

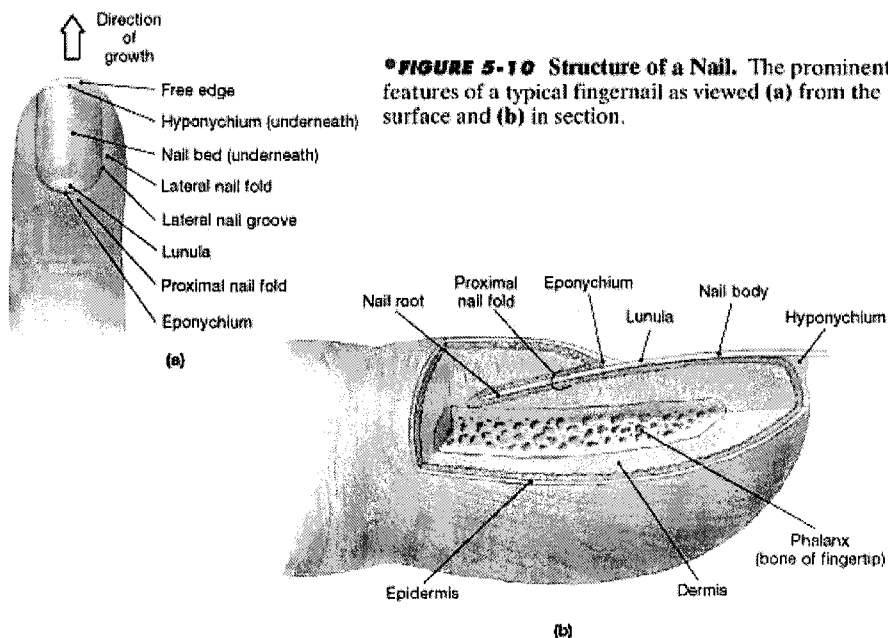
รูปที่ 8 ต่อมน้ำมัน (sebaceous gland) และ follicles

3. เล็บ (Nail)

ประกอบด้วย epidermal cells ที่ถูกเปลี่ยนแปลงเป็น hard keratin ดังนั้นเล็บคือ แผ่นของ heavily keratinized epidermal cells ที่อัดกันแน่น และแข็ง ปกคลุมส่วนบนของปลายนิ้วมือและ นิ้วเท้า แต่ละเล็บจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- **Nail body (Nail plate)** ส่วนที่เล็บ มองเห็นเป็นชั้นใส ๆ บนสุด
- **Nail root** เป็นบริเวณ proximal part ของเล็บ ซึ่งส่วนที่ซ่อนอยู่ใน nail groove ที่มีส่วนยื่นของผิวหนัง (cuticle)
- **Lunula** บริเวณ proximal part ของ nail plate ลักษณะขาวขุ่น รูปครึ่งวงพระจันทร์
- **Nail fold** รอยพับของผิวหนังที่ยื่นไปรอบ ๆ proximal end และขอบด้านข้างของเล็บ
- **Nail bed** เป็นชั้นของ stratum basale และ stratum spinosum ของ epidermis ด้านล่าง Nail body
- **Nail groove** ช่องระหว่าง nail fold กับ nail bed
- **Free edge** ส่วนที่ยื่นพ้น ส่วนปลายของนิ้ว
- **Eponychium** หรือ **cuticle** ส่วนของ stratum corneum ของ epidermis แผล่ยื่นไปบน nail plate
- **Nail matrix** เป็นกลุ่มของ undifferentiated cell ที่อยู่หนาแน่นที่ proximal part ของ nail bed ซึ่งการแบ่งตัวของ cell จะก่อให้เกิดการงอกของเล็บ

เล็บจะยาวประมาณ 0.5 มิลลิเมตรต่อสัปดาห์ หรือประมาณ 1 นิ้วต่อปี

รูปที่ 9 โครงสร้างของเล็บ (structure of a nail)

● การซ่อมแซมบาดแผล (Injury and repair) มี 4 ขั้นตอน คือ

1. **Inflammatory phase**

หลังบาดเจ็บ เลือดจะออก (breeding) mast cell จะกระตุ้นให้เกิดการอักเสบ (inflammatory response)

2. **Migratory phase**

หลายชั่วโมงต่อมาจะเกิดการตกสะเก็ดของแผล (scab) หรือ blood clot cells จาก stratum germinativum จะอพยพ (migrate) ไปยังขอบแผล Phagocytic cell จะขจัด debris (เศษขยะ)

3. **Proliferative phase**

หนึ่งสัปดาห์หลัง injury สะเก็ดแผล (scab) จะค่อย ๆ ถูกหายไปโดย epidermal cell ที่อพยพมาอยู่บนร่างแห (mesh work) ที่สร้างด้วย fibroblast

phagocytic activity ใกล้เคียงสิ้นสุดลง fibrin clot จะค่อย ๆ สลายไป

4. **Maturation phase**

หลาย ๆ สัปดาห์ต่อมา scab จะหลุดลอกออกไป และ epidermis จะสมบูรณ์ shallow depression จะปรากฏบนตำแหน่งของ injury แต่ fibroblast ใน dermis ยังคงสร้าง scar tissue ซึ่งจะค่อย ๆ ยกระดับของ epidermis

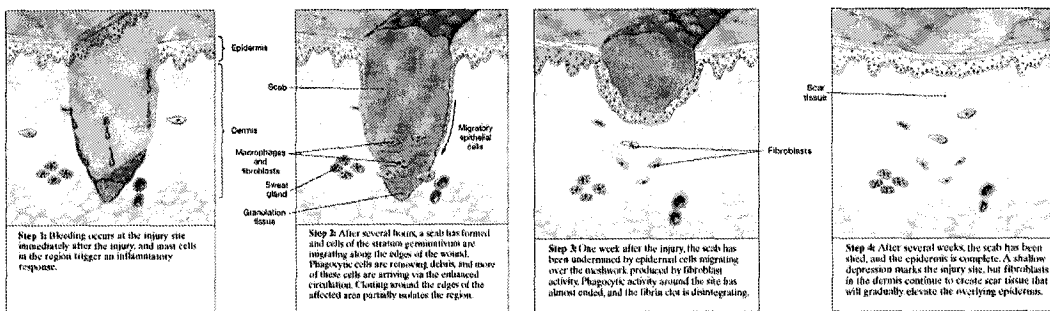

FIGURE 5-11 Integumentary Repair

FIGURE 5-11 Integumentary Repair

รูปที่ 10 ขั้นตอนของการซ่อมแซมบาดแผลที่เกิดขึ้นบริเวณผิวหนัง

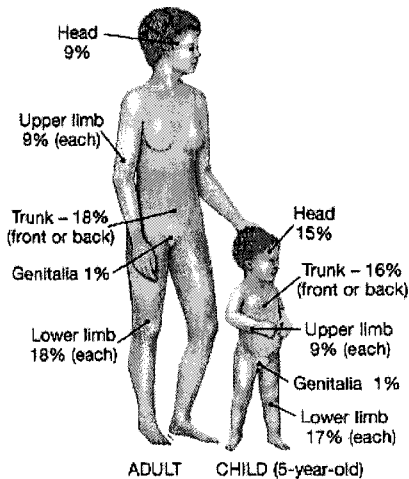
● **แผลไหม้ (Burns)**

เป็น injury หรือการตายของเซลล์ผิวหนังที่เกิดจากความร้อน รังสี UV กระแสไฟฟ้า หรือ สารเคมีที่กัดกร่อนได้ (corrosive chemicals)

ความรุนแรงของ burn injury พิจารณาโดย ความลึกของแผลและเปอร์เซ็นต์ของ body surface ที่ถูกเผาไหม้

วิธีที่ใช้ในการคาดคะเนเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ของผิวหนังที่ถูกทำลายโดยการไหม้เรียกว่า **The rule of nines** เนื่องจากพื้นที่ผิวหนังในผู้ใหญ่จะคูณด้วย 9 หากนำไปใช้กับเด็กจะต้องมีการดัดแปลงเพราะสัดส่วนจะแตกต่างจากผู้ใหญ่

*FIGURE 5-13 A Quick Method of Estimating the Percentage of Surface Area Affected by Burns. The method is called the *rule of nines* because the surface area in adults is in multiples of nine. This rule must be modified for children because their proportions are quite different.

รูปที่ 11 วิธีที่ใช้ในการคาดคะเนเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ของผิวหนังที่ถูกทำลายโดยการไหม้ โดย The rule of nines

ความลึกของบาดแผลที่เกิดจากการเผาไหม้

1. First – degree burn

- Minor pain ไม่มี real tissue ที่ถูกทำลาย
- ผิวหนังมีสีแดง ๆ
- ไม่มีเมื่คุดพอง (blister) แต่อาจจะ มีการลอกของผิวด้านบน
- ไม่มีรอยแผลเป็น (scar)

2. Second-degree burn

เป็น Partial thickness burn

- Severe pain
- มีการบาดเจ็บ หรือการทำลายของ epidermis และ upper dermal layer
- มีการสร้าง blister (injury to epidermal cell ซึ่งเป็นการแยกระหว่าง dermal-epidermal layer) พร้อมกับ swelling และ edema
- การตายของ dermal tissue ไม่สมบูรณ์ แต่จะเกิด scar

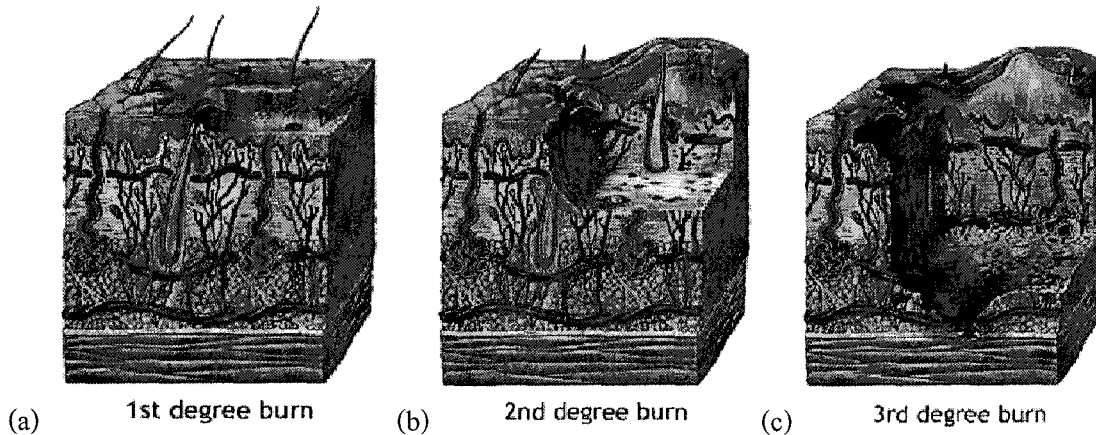
3. Third – degree burn

เป็น Full Thickness burn

- มีการทำลาย epidermis และ upper dermal layer ทั้งหมด

- การตายของเนื้อเยื่อจะลึกลงไปถึงระดับของ hair follicle และต่อมเหงื่อ
- ไม่มี immediate pain เพราะปลายประสาทถูกทำลาย
- การใหม่้อาจจะไปถึงเนื้อเยื่อที่ลึกลงไป เช่น กล้ามเนื้อและกระดูก
- การเกิด scar เป็นปัญหาที่สำคัญมาก

Repair โดย skin graft

รูปที่ 12 ความลึกของบาดแผลที่เกิดจากการเผาไหม้

(a) first degree burn (b) second degree burn (c) third degree burn

การชราภาพของผิวหนัง (Aging of the skin)

- จะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมาก หลังอายุ 40 ปี ซึ่งจะเป็นมากกว่าเดิมจากการสูบบุหรี่
- มีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและสมบูรณ์ของหนังแท้ (dermis)
- การเจริญเติบโตของเส้นผมหรือขน (hair), เล็บ (nail) และหนังกำพร้า (epidermis) จะเป็นไปอย่างช้า ๆ
- Langerhans cells มีจำนวนลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ sensitivity ของ immune system ลดลง และจะส่งผลให้ผิวหนังถูกทำลายและติดเชื้อ
- Glandular secretions ลดลง และจะส่งผลให้ผิวหนังแห้งกว่าเดิม
- เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อโรคที่เกี่ยวข้องกับผิวหนัง เช่น มะเร็งผิวหนัง
- การผลิต Vitamin D₃ ลดลง
- Melanocyte activity ลดลง
- Melanin ในคนแก่จะน้อยมาก ทำให้ sensitive ต่อแสงอาทิตย์
- Blood supply ไปยัง dermis ลดลงพร้อม ๆ กับการทำงานของต่อมเหงื่อที่ลดลง ทำให้คนแก่มีความสามารถในการสูญเสียความร้อนลดลง

ดังนั้นการออกกำลังกายที่มากเกินไปหรือการที่ได้รับอนุมูลอิสระสูงนาน ๆ จะทำให้มี
อนุมูลอิสระในร่างกายที่สูงเกินไปเป็นอันตราย

- Hair follicle หยุดทำงาน หรือสร้างผมที่บางกว่าและละเอียดกว่าร่วมกับ melanocyte activity ที่ลดลง ทำให้ผมหงอก
- Dermis จะบางลง elastin fiber network ลดขนาดลงผิวหนังอ่อนแอ ความสามารถในการยืดหยุ่นลดลง (less resilient) เกิดถุงห้อยย้อยลงมา (sagging) และเกิดรอยย่น (wrinkling) ซึ่งจะพบในพื้นที่ที่เปิดต่อแสงอาทิตย์
- การเปลี่ยนแปลงในระดับของ sex hormone secondary sexual characteristic ใน hair และ body fat distribution จะค่อย ๆ หายไป
คนอายุประมาณ 90-100 ของทั้งสองเพศ และทุกชนชาติจะดูคล้าย ๆ กัน
- skin repair จะเกิดช้ามาก อาจเกิดการติดเชื้อได้

เอกสารอ้างอิง

- Patton, T.K and Thibodeau, A.G. (1996) Anatomy & Physiology. Third edition. Mosby-Year Book, Inc., USA
- Martin, F.H., Ober, W.C., Garrison, C.W., Welch, K. and Hutchings, R.T. (1995) Fundamentals of Anatomy and Physiology. Prentice-Hall International, Inc.
- Marieb, E.N. (2003) Human Anatomy & Physiology. Fifth Edition. Pearson Education, Inc., San Francisco CA, USA.
- Marieb E.N. and Mallatt J. (2003) Human Anatomy. Third edition. Pearson Education, Inc., San Francisco CA, USA.